

24. letná škola prekladu v Budmericiach

Článok bol publikovaný v *Kultúre slova* (2003, ročník 37, č. 2, s. 89 – 97).

Prvé jesenné dni v prekladateľskej obci už tradične patria Letnej škole prekladu, ktorá sa toho roku konala od 18. do 20. septembra v Dome slovenských spisovateľov v Budmericiach. Ústrednou témou v poradí už dvadsiateho štvrtého ročníka budmerickej prekladateľskej školy bola *Kritická interpretácia originálneho a prekladového textu*. Na seminári odznelo 17 prednášok, ktoré si vypočulo niekoľko desiatok frekventantov. Zastúpenie prednášateľov bolo pomerne široké – od lingvistov, translatológov, literárnych vedcov, vysokoškolských pedagógov, prekladateľov umeleckej a odbornej literatúry až po prekladateľov v médiách a dabingu. V rámci programu školy sa uskutočnili aj dve zaujímavé besedy s laureátmi cien za preklad.

Úvodnú, ťažiskovú prednášku s názvom *Lexikológia a štylistika prekladu* predniesol Ján H o r e c k ý (Senica). Prekladateľskú činnosť (akt prekladu) prirovnal k rečovej činnosti človeka (aktu hovorenia) ako formu diskurzívnej činnosti podčiarkujúc, že základným prvkom v ľudskej komunikácii nie je veta, ale výpovedný akt. Myšlienku o preklade ako imitovaní resp. forme diskurzívnej činnosti potom rozvinul na teórii výpovedných aktov. Podľa nej sú zložkami/fázami výpovedného aktu: 1) nominácia – pomenovanie; 2) predikácia – prisúdenie vlastnosti a 3) modalita – vyjadrenie postoja. V rámci svojej teórie J. Horecký zdôraznil význam súboru pomenovacích modelov, ktoré sa aktivizujú pri prekladaní a to najmä pri tzv. nepreložiteľných slovách, resp. takých, ktoré v cieľovom jazyku v preklade úplne chýbajú. Ako problematický aspekt činnosti v tomto kontexte sa ukázalo byť napätie medzi vlastným jazykovým „povedomím“, tvoreným individuálnou diskurzívnou činnosťou prekladateľa i tzv. etnoštruktúrnym kritériom („u nás sa to hovorí tak“), a na druhej strane autoritou lexikografickej, resp. širšie aj kodifikačnej praxe. Prekladateľovo východisko spočíva zrejme v možnosti voľby medzi alternatívou, ktorá je výsledkom jeho vlastného tvorivého procesu a riešením, ktoré mu ponúkajú jazykovedné príručky. Dobrou ukážkou tohoto napätia sú rôzne spôsoby preberania cudzích slov (kalkovanie, doslovný preklad ako napr. leasing, rafting), ale aj mikrosystémy slov vznikajúce slovotvornými procesmi z „domácich“ zdrojov (preplatiť, prefinancovať, odkanalizovať, rozdiskutovať a pod.). J. Horecký v tomto kontexte podčiarkol význam prekladateľovho práva a povinnosti podieľať sa pri tvorbe novej lexiky, pravda, platňovaním slovotvorných prostriedkov daného jazyka ako aj rešpektovaním jeho pravidiel.

Klára B u z á s s y o v á (JÚLŠ SAV Bratislava) vo svojej prednáške predstavila náčrt vývinu slovnej zásoby slovenčiny za posledné dvadsaťročie. Medzi základné zmeny, ktoré sa za toto obdobie v slovenčine udiali zaradila: 1) kvantitatívny nárast lexiky; 2) reštrukturalizáciu významovej stavby existujúcich lexikálnych jednotiek (LJ); 3) ústup neaktuálnych („zdiskreditovaných“) LJ; 4) revitalizáciu starších LJ a 5) zmeny v konotatívnych významoch LJ. Ako základné vývinové tendencie prednášateľka vymedzila: tendenciu k internacionalizácii a nacionalizácii (tvoreníu slov z domácich zdrojov), tendenciu k intelektualizácii (terminologizácia a determinologizácia), tendenciu k demokratizácii (v zmysle zvyšovania závažnosti hovorených prejavov a prenikania hovorovosti do funkčných štýlov jazyka), komunikačno – pragmatickú meliorizáciu (eufemizáciu), synonymizáciu a zvyšovanie variability jazykových prostriedkov. Z konkrétnych aktuálnych jazykových procesov v tomto zmysle autorka uviedla frazeologizáciu, adjektivizáciu prídavných, lexikalizáciu, funkčno – sémantické prehodnotenie ustálených spojení a prehodnotenie zloženín.

Jozef M l a c e k (FF UK Bratislava) predstavil dynamické procesy vo frazeologickom fonde slovenčiny vo svojej prednáške *Premeny súčasnej slovenskej frazeológie*. Podľa autora tieto premeny sú kvalitatívne dvojaké: 1) v samom frazeologickom fonde, v súbore existujúcich frazém a 2) v spôsoboch ich uplatňovania. V prvom type premien možno pozorovať i ústup a pribúdanie frazém. Podľa autora ustupujú frazémy s neznámou, resp. nejasnou motiváciou (mlynári sa bijú, spustiť gajdy), frazémy so staršími, neznámymi komponentmi (byť ticho ako krapeň na panvici, sedieť ako kvargľa), ako aj pod vplyvom vonkajších okolností (ideologického tlaku). Naopak, pribúdanie frazeologických jednotiek sa uskutočňuje motiváciou z nových oblastí života (zahrať do autu), preberaním (byť in), prehodnocovaním na osi knižnosť – hovorovosť (stáť ako stĺp), revitalizáciou niektorých potláčaných jednotiek, tvorbou frazeologických variantov a derivátov (drevené železo, zakázané ovocie). V druhom type premien frazeologickej zásoby (spôsob ich uplatňovania v texte) je badateľný posun od citátového uplatňovania frazém v minulosti, k pluralitnosti spôsobov v súčasnosti. Je to najmä špecifikácia a nárast variantov frazém, nárast aktualizácií, nárast kontaminácií a nárast deštrukcií frazém (alúzie). Záverom J. Mlacek nastolil problém vzťahu frazeologickej kompetencie a frazeologickej chyby. Odpovedal naň vágnym konštatovaním o nemožnosti vymedzenia jasnej hranice medzi odchýlkou zachovávajúcou zmysel frazeologickej jednotky a evidentnou frazeologickou chybou.

Sibyla M i s l o v i č o v á (JÚLŠ SAV Bratislava) sa vo svojom príspevku *Cieľový jazyk slovenčina – jazyk a štýl prekladu* zamerala na identifikáciu problematických javov v preklade z hľadiska jazykovej kultúry. Autorka uviedla najtypickejšie chyby v písomných a

ústnych prekladoch. Na štylistickej rovine je to najmä preberanie cudzej stavby vetných a syntaktických konštrukcií (tzv. nekonečné súvetia), na lexikálnej preberanie slov, kalkovanie a interferencia (najmä z českého jazyka), na morfolologickej rovine chyby, ktoré sú prejavmi dynamických tendencií (variantné prípony v paradigmách substantív a pod.). Z hľadiska ortografie u prekladateľov pretrvávajú chronické chyby ako neznalosť písania čiarok, úvodzoviek, veľkých a malých písmen, čísloviek, skratiek, delenia slov, rozlíšenie pomlčky a spojovníka atď. V diskusii zazneli požiadavky prekladateľov sprístupniť jazykové príručky aj na internete a možnosti využívania jazykovej poradne JÚLŠ SAV aj elektronicky, či už vo forme webovej stránky alebo e-mailovej korešpondencie.

Daniela L a u d a n i o v á (FF UKF Nitra) v referáte *Talianska translatológia* sa podujala na priekopnícku úlohu – diachronicky zmapovať talianske prekladateľské umenie od čias najstarších zachovaných písomných pamiatok v Taliansku. Podľa jej slov, čo môže pôsobiť trochu paradoxne, takéto dejiny talianskej translatológie zatiaľ nik v Taliansku nespísal. S temperamentom vlastným talianskemu jazyku a naturelu (D. Laudaniová je Talianka hovoriaca takmer perfektnou slovenčinou) referentka sugestívne podala obraz doby a literárny kontext, v ktorých vznikali talianske preklady. Z významnejších mien talianskych prekladateľov spomenula Danteho, L. Bruniho, Bercetiho, Eca.

Braňo H o c h e l (FF UK Bratislava) v prednáške s provokatívne znejúcim názvom *Dočasné ZÁNIKY „vysokých,, teórií prekladu* poukázal na opozíciu metodologického potenciálu scientistickejšie orientovaných teórií prekladu 70-tych rokov (Nitrianska škola, Popovič, Miko) a praktizmu neskorších prekladateľských škôl (tzv. Felixovská škola) v slovenskej translatológii. Vyznačil pritom aj isté medzníky vo vývoji slovenskej teórie prekladu. Spomenul koexistenciu viacerých paradigiem v prekladateľskej metodológii v súčasnosti: na jednej strane sú to požiadavky vytvorenia didaktizujúcich prekladateľských príručiek návodového typu pre „praktických“ prekladateľov, a na strane druhej „vysoko teoretické“ postmoderné prúdy (dekonštruktivizmus, rodové štúdie a pod.). Diskusia k tejto prednáške uvedený jav do značnej miery aj odzrkadlila. Boli vyslovené viaceré názory o samoučelnosti tzv. „vysokých,, škôl prekladu, potrebe prekonávať teoretizovanie, nevyhnutnosti syntézy doterajších teórií do praktického návodu, ba až manuálu pre potreby prekladateľov. Avšak explicitne nevysloveným názorom „praktických,, prekladateľov zostalo, že napísanie takéhoto manuálu očakávajú od „vysokých,, teoretikov.

Jana R a k š á n y i o v á (FFUK Bratislava) sa vo vystúpení na tému *Originál: imperatív alebo inšpirácia* zamyslela nad dvomi typmi prekladateľských stratégií. Tie prekladateľ volí podľa druhu prekladaného textu: ak ide o text informatívny, snahou prekladateľa je zachovať jeho východiskové vlastnosti, možnosť interpretácie je minimálna – ide o retrospektívny

preklad, v ktorom originál je „nedotknuteľným“, imperatívom. Naopak, pri operatívnych, resp. apelatívnych textoch (napr. reklama) sa skôr zdôrazňujú vlastnosti cieľového textu (funkcia apelovať, motivovať). Takýto typ prekladu sa označuje ako prospektívny a originál je pre prekladateľa inšpiráciou. J. Rakšányiová vyzdvihla úlohu súčasného prekladateľa ako experta, ktorý v sebe spája odbornosť v oblasti interkultúrnej komunikácii a kompetentnosť kritického pohľadu na východiskový text (odhaľovanie a eliminovanie chýb), napokon i schopnosť prispôsobivosti a flexibility.

Ján Koška (ÚSVL SAV) pointu svojej prednášky filozoficky vyjadril v otázke *Ktorý preklad je najlepší*. Porovnal v nej štyri slovenské preklady divadelnej hry *Lazariáda* Jordana Radičkova. Analýza týchto prekladov odhalila, že prekladatelia do značnej miery pozmeňovali a prispôbovali základné prvky divadelného diela, ako napr. počet a charakter postáv a samotný dej hry. J. Koška tento jav označil pojmom interpretatívna paralela (IP), čo by mal byť „zmysel“, pôvodného textu a komplex prekladateľovej literárnej, intelektuálnej a skúsenostnej koncepcie. Podľa J. Košku v literatúre neexistuje konečný počet interpretácií a interpretatívnych paralel, v opačnom prípade by to znamenalo jej zánik.

Rudolf Lesňák (Bratislava), prekladateľ televízneho seriálu *Západné krídlo* vo svojom vystúpení *Preklad v dabingu* priblížil poslucháčom základné postupy v preklade televíznych seriálov, pričom upozornil na praktické chyby v preklade, ktorých by sa mal zodpovedný prekladateľ vyvarovať. Pri preklade dabingu prekladateľ má k dispozícii kazetu VHS s filmom v origináli a tzv. dialógovú listinu. Pred samotným prekladaním by si mal prekladateľ overiť, či sa texty na listine zhodujú s textom filmu na kazete (časté sú zámeny a nepresnosti). V dabingovom preklade je podstatným faktorom aj dĺžka slova – v tomto zmysle by sa mal preklad čo najmenej líšiť od originálu, aby dialógy v dabingu vyzneli čo naj dôveryhodnejšie (pri správnom dabingu by divák vôbec nemal mať pocit, že ide o dabovaný film). Medzi ďalšie špecifické problémy dabingového prekladu autor označil: spev (preložiť či nepreložiť slová piesne?), citáty, ktoré odkazujú na mimojazykové reality, často spojené s pôvodným jazykom a kultúrou, mená, ktoré majú účelový význam a treba ich vhodne preložiť, nápisy, ktoré okoloidúci prečíta atď.

Jana Zvalová (Rádio Twist) sa zamýšľala nad *Kultúrou reči v médiách* a to najmä v rozhlase ako médiu, ktoré je prístupné najširšej vrstve obyvateľstva. Podčiarkla, že pre redaktora, moderátora, resp. hlásateľa je veľmi dôležitá jazyková kultúra: mal by dbať na správnu výslovnosť (spodobovanie hlások, krátkosť/dĺžku hlásky, správne dýchanie), artikuláciu, intonáciu, zrozumiteľné a jasné vyjadrovanie.

Ladislav Š i m o n (FF PU Prešov) vo svojej prednáške *Prekladovo-relevantná analýza lyrického textu* poslucháčom priblížil základné princípy lyrického prekladu. Poukázal na to, že každá interpretácia pôvodného textu je súborom komplikovaných krokov a vo vzťahu k originálu je dôležitá adekvátnosť prekladu; orientovať sa však treba aj na príjemcu v cieľovom jazyku. Prednášajúci vyjadril názor, že báseň je vlastne nepreložiteľná, no aj napriek tomu je preklad poézie dôležitý.

Ján V i l i k o v s k ý (FiF UMB Banská Bystrica) analyzoval báseň Havran od Edgara Allana Poea a porovnal ju so štyrmi rôznymi slovenskými prekladmi. Poukázal na najvýznamnejšie rozdiely medzi angličtinou a slovenčinou, ktoré spôsobujú ťažkosti pri prekladaní, ako aj na svojrázny posun od prvého slovenského prekladu Vladimíra Roya, (1918) až po najnovší preklad Ľubomíra Feldeka (2000).

Matej P o v a ž a j (JÚLŠ SAV Bratislava) vo svojej prednáške *Pravidlá slovenského pravopisu* predstrel stručný prehľad dejín a vývinu slovenského pravopisu. Úvodom predstavil prvé vydanie Pravidiel slovenského pravopisu, ktoré vypracoval V. Vážný podľa vzoru Pravidiel českého pravopisu, vydaných Maticou slovenskou v roku 1931. Autor pripomenul vtedajšiu politickú situáciu v spoločnom československom štáte, ktorá nepriaznivo vplývala na vývin a kultúru slovenského jazyka, v tom čase nazývaného jazyk československý. Potom na niekoľkých príkladoch ilustroval výrazný vplyv češtiny na prvú kodifikačnú príručku spisovnej slovenčiny. Sprítomnil aj nepriaznivý jazykový stav slovenčiny (úplnú absenciu jazykových príručiek), na ktorý zareagovali viacerí slovenskí jazykovedci a v roku 1932 začali vydávať časopis Slovenská reč. Od roku 1933 začal H. Bartek vypracúvať nové pravidlá slovenského spisovného jazyka, založené na puristických zásadách, ktoré v roku 1939 odmietla univerzitná komisia. Nové pravidlá spisovnej slovenčiny redigované A. Baníkom, ktorými sa upevnil matičný úzus a odstránili viaceré nedostatky (pričom sa pravopisný systém nezmenil) vyšli v roku 1940 a fungovali až do roku 1953 kedy vyšlo tretie, obnovené a upravené vydanie pravidiel slovenského pravopisu ako výsledok kolektívnej práce jazykovedcov (Peciar, Horák, Jóna, Pauliny, Horecký). Tieto pravidlá už neobsahovali prvky jazykového purizmu, boli prispôsobené súčasnému slovenskému foneticko-fonologickému úzu a prakticky zjednodušili pravopisný systém slovenčiny. V rokoch 1953 až 1971 vyšli tieto pravidlá s menšími úpravami ešte jedenásť ráz (používali sa v školách ako príručka). V polovici osemdesiatych rokov sa znovu ukázala potreba vydať nové akademické pravidlá spisovnej slovenčiny, pri ktorých nastali ďalšie zmeny a úpravy v pravopise. V roku 1991 vyšli ďalšie pravidlá slovenského pravopisu doplnené o zmeny súvisiace s novým politickým systémom. Posledné Pravidlá slovenského pravopisu vyšli v roku 2000 (doplnené niekoľkými novými kapitolami o skloňovaní, časovaní

a prehľadom o tvorení ženských tvarov odvodených slov a in.). V súčasnosti sa pripravuje ďalšie vydanie pravidiel slovenského pravopisu, ktoré až na opravu niektorých pravopisných a technických chýb zostane v podstate nezmenené. Po autorovom príspevku nasledovala živá diskusia o aktuálnych otázkach slovenského pravopisu pri preklade.

Ludovít P e t r a š k o (FF PU Prešov) sa vo svojom vystúpení pokúsil o *Analýzu a interpretáciu niekoľkých prekladov umeleckej literatúry*. Vychádzal pritom z vlastnej skúsenosti člena poroty ceny Jána Hollého, ktorá sa udeľuje každý rok za najlepší slovenský preklad. Zameral sa na najnovšie slovenské preklady niektorých svetoznámych titulov. Kriticky poukázal na vážne nedostatky, vyplývajúce najmä z absencie kompetentných jazykových redaktorov v jednotlivých vydavateľstvách. Podľa autora by sa do tlače rozhodne nemali dostať preklady s chybami, ktoré ilustroval na konkrétnych príkladoch. Porovnal dva rôzne tituly z vydavateľstva Hevi, a to preklad ruského originálu Peterburg od Andreja Belyja Evou Maliti a preklad dobre známej Citadely od A. de Saint-Exupéryho Jánom Švantnerom. Okrem triviálnych chýb týkajúcich sa delenia slov a celkovej grafickej úpravy, poukázal aj na závažné nedostatky oboch prekladov. V prvom prípade sa prekladateľka očividne pokúsila čo najviac priblížiť pôvodnému textu, čo bolo na škodu slovenskej syntaxe, nevedomujúc si rozdielnu funkciu bodkočiarky v slovenčine a ruštine. Jazykový pôvod prekladateľky prezrádzala aj nevhodná frazeológia a početné pravopisné chyby. U Jána Švantnera referujúci podrobil kritike najmä automatické preberanie a prekladanie slovných spojení, nadbytočný výskyt prechodníkov a početné kalky. Pri kritickej analýze ďalších slovenských prekladov za posledné dva roky bola zaujímavá analýza prekladu Tolkienovho Pána Prsteňov O. Kořínkom (vydal Slovart v roku 2001). Poukázal v nej na výrazný vplyv českého úzu pri preklade vlastných mien i na niektoré diletantské veršovačky prekladateľa. V závere svojho vystúpenia analyzoval aj výborné preklady Eleny Kršákovej – Marcel Proust: Hľadanie strateného času (Kalligram, Bratislava, 2001) a Michaely Jurovskej – Denis de Rougemont: Západ a láska (Kalligram, Bratislava, 2001). V diskusii na prednášku odzneli pochvaly za námahu i odvahu prednášajúceho predniesť konštruktívnu kritiku prekladu, ktorá v prekladateľskej obci tak viditeľne absentuje.

Mária K u s á (FF UK Bratislava) v didaktickej sonde *Analýza originálu a prekladu* prítomným predstavila vyhodnotenie malého experimentu pri preklade umeleckého textu so študentmi translatológie na FF UK, v ktorom sledovala rôzne prístupy a postup troch študentiek pri prekladaní troch textov odlišných dĺžkou, náročnosťou a celkovou štruktúrou. Výsledkom experimentu bolo jej úvodné konštatovanie – „naučiť“ umelecký preklad je nemožné, učením sa dajú vypestovať iba návyky, ktoré sú dôležité a pomáhajú pri realizácii talentu. Potom stručne načrtla hlavné ciele teoretickej prípravy na vykonávanie

prekladateľskej činnosti: správna analýza a interpretácia pôvodného textu, poznávanie kultúrnych návykov, obyčají a tradícií rovnako tak prostredia východiskového, ako aj cieľového jazyka (mať tzv. kultúrno-historickú kompetenciu), práca so slovníkmi a odbornými príručkami, uvedomenie si špecifickosti prekladaného textu (každý text kladie dôraz a požiadavky na iné súvislosti). Podľa autorky pre správny a citlivý preklad je nevyhnutnosťou úplné pochopenie a stotožnenie prekladateľa s pôvodným textom.

Štefan Š v a g r o v s k ý (Bratislava) vo svojej prednáške *Slovenské preklady datovacích formúl pápežskej kúrie* podal podrobný prehľad a možné interpretácie niektorých cirkevných udalostí a faktov. Predstavil istú „retrospektívu“, pápežskej kúrie, ktorá využíva služby výborne vybaveného prekladateľského strediska a prakticky je jedna z posledných inštitúcií, kde sa latinčina ešte stále používa ako úradný jazyk (druhým oficiálnym jazykom pápežskej kúrie je taliančina). Prednášajúci ilustroval svoju tézu, že tak ako každý jazyk, aj latinčina podliehala rôznym vplyvom a zmenám (výrazne sa odlišuje napríklad rímska latinčina od uhorskej). Oboznámil poslucháčov aj s radom zaujímavostí – s princípom zostavovania kalendárov a vyratúvaním rokov, ktorý sa uplatňoval v starom Ríme niekoľko storočí, s dlhodobou tradíciou, ktorú tu mali rôzne pohanské sviatky, s datovaním rokov v pápežskej kancelárii a pod.

Juraj Š e b e s t a (EF UK Bratislava) v prednáške *Analýza odborného textu* predstrel syntézu problémov, s ktorými sa stretol počas svojej dlhoročnej prekladateľskej praxe. Pri odbornom (tak ako aj pri umeleckom) preklade je analýza východiskového textu dôležitá, no nie nevyhnutná. Viacero prekladateľov pracuje často intuitívne, pri konečnej kontrole je však potrebné overiť si údaje. Prednášajúci navrhol niekoľko fáz pri analýze východiskového textu. Prekladateľ by si mal uvedomiť obsah a najmä poslanie východiskového textu (to o čom vypovedá) a do akej hĺbky a šírky text siaha. Dôležité je vedieť objektívne zhodnotiť, či si prekladateľ s textom poradí sám, alebo bude potrebovať odborného poradcu. Pred samotným prekladaním by si mal prekladateľ vyhľadať všetky potrebné informácie týkajúce sa ekvivalentnej terminológie v danej oblasti cieľového jazyka. Vecná správnosť a výstižnosť termínov sú v odbornom preklade veľmi dôležité. Treba dbať na chronológiu údajov: často tu pomôžu práve poznámky prekladateľa. Prekladateľ by mal mať sústavne na zreteli etiku a vyvarovať sa nevhodných zásahov a opráv autorského textu. Pri používaní odbornej terminológie je dôležitá vhodnosť a primeranosť, preklad by mal byť zrozumiteľný. Pri tzv. rozkolísanej terminológii, keď je možných niekoľko variantov prekladu, vhodné je použiť všeobecne zaužívané označenia, pričom do zátvorky je vhodné uviesť aj prípadné varianty, napr. pri zemepisných názvoch Mount Everest (Čomolungma), pri astrologických pomenovaniach Veľká Medvedica (Veľký Voz) atď. Problémom bývajú tiež miery a váhy,

kde sa odporúča uviesť oba varianty.

Viera M a r u š i a k o v á (Bratislava), dlhoročná prekladateľka umeleckej literatúry, ponúkla na oživenie niekoľko ilustrácií zo svojich bohatých skúseností prekladateľky a jazykovej redaktorky a zamyslela sa nad neodôvodnenými a nefunkčnými zásahmi do autorských textov. V preklade umeleckej prózy často pozorujeme záľubu v prekladateľovej improvizácii, keď sa preklad už len veľmi hmlisto podobá originálu. Prekladateľ sa často za každú cenu snaží vyjadriť inak ako autor, pričom chce urobiť text zaujímavejším a pestrejším, bez ohľadu na pôvodný autorov zámer. Takéto zásahy do autorských textov prednášajúca rozdelila na dve skupiny: 1) svojvoľné skracovanie (okypťovanie) a 2) svojvoľné dotváranie textu. Preklad predstavila analogicky k herectvu. Tak ako herec prechádza z jednej úlohy do druhej, tak i prekladateľ pri každom novom autorovi by sa mal vžiť do cítenia a myslenia postáv a adekvátne ich interpretovať. To čo vyjadruje herec pohybom a obrazom, by mal prekladateľ vyjadrovať slovom.

Večerné hodiny v Budmerickom kaštieli účastníkom spríjemnili i dve autorské besedy. Prvá sa uskutočnila s tvorcami *Taliano-slovenského slovníka ekonómie, obchodného a finančného práva* Jánom Tarabom (FF UK Bratislava) a Máriou Tarabovou (FiF UMB Banská Bystrica). Kvalita tohto slovníka bola ocenená Cenou Mateja Bela za rok 2001, ktorú udeľuje Sekcia pre vedecký a odborný preklad Literárneho fondu. Autori slovníka v diskusii zdôraznili význam metódy kontextového spracovania lexikálneho významu, ktorú pri tvorbe slovníka uplatnili. Podľa nej treba pri koncipovaní slovníkového hesla okrem všeobecných významov slova, ktorými narába tradičná lexikografia zohľadňovať aj jeho kognitívne súvislosti v kontexte. Ďalšia zaujímavé posedenie sa uskutočnilo s laureátom Ceny Mateja Bela za rok 2001 Pavlom D v o ř á k o m, vydavateľom, historikom a spisovateľom, ktorý toto vzácne ocenenie získal za knihu *Prvý cisár na uhorskom tróne*. Toto dielo na základe pôvodných listín a dokumentov vykresľuje situáciu na Slovensku v čase polstoročnej vlády cisára Žigmunda Luxemburského.

V závere 24. letnej školy prekladateľov a tlmočníkov v Budmericiach sa Jana Rakšányiová v mene organizátorov s prítomnými rozlúčila poďakovaním prednášajúcim a účastníkom a vyjadrením očakávania ďalšieho tvorivého prekladateľského stretnutia.